

รางวัลศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดง

THE “SILAPATORN” NATIONAL AWARD FOR PERFORMING ARTISTS

ปิยวดี มากพา

PIYAWADEE MAKPA

นิสิตปริญญาเอก สาขานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DOCTORAL CANDIDATE IN THAI CLASSICAL DANCE, DEPARTMENT OF PERFORMING ARTS,

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS, CHULALONGKORN UNIVERSITY

วีรชาติ เปรमानนท์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาประวัติความเป็นมาจุดมุ่งหมาย ประโยชน์ เกณฑ์ กระบวนการ วิธีการพิจารณารางวัลศิลปาธร และศิลปินศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดงตลอดจนวิเคราะห์การบริหารจัดการ ผลสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาโครงการ โดยศึกษาเฉพาะศิลปินศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ.2547-พ.ศ.2553 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับรางวัลศิลปาธร ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการยกย่องเชิดชูเกียรติในระดับมาก ในด้านกระบวนการสรรหาและสืบค้นมีความเปลี่ยนแปลงจากคำแนะนำของคณะกรรมการและข้อเสนอแนะผ่านสื่อมวลชน วัตถุประสงค์อีก 2 ข้อคือ การสืบสานและพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไว้เป็นทุน และการเผยแพร่และสร้างขวัญกำลังใจให้กับศิลปินร่วมสมัยให้สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น มีผลการดำเนินงานที่ได้รับผลกระทบจากการเขียนแผนการดำเนินงานด้านผลผลิต ผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกันอันเนื่องมาจากงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานได้ครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์

การดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่น มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ข้อ คือ 1.) เกณฑ์การตัดสิน 2.) เกณฑ์การคัดเลือกกรรมการชัดเจน 3.) กระบวนการการมีส่วนร่วมรับรู้ของสังคม 4.) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 5.) การใช้ประโยชน์งานศิลปะของศิลปินในการพัฒนาเยาวชนและบุคคลที่สนใจ และการแสดงระดับประเทศ หรือนานาชาติ 6.) การดูแลศิลปินอย่างเข้าใจ มีสวัสดิการเพื่อความมั่นคงในชีวิตและการเป็นตัวแทนศิลปะร่วมสมัยระหว่างประเทศ

Institute of Culture and Arts

คำสำคัญ : รางวัลศิลปาธร

Abstract

This research aims to study the historical background, objectives, benefits, criteria, procedures and consideration methods for Silapathorn Award and Silapathorn Artist in performing arts, and to analyze the management, successes, and ways to develop the project. In doing so, this research focuses on Silapathorn Artist in performing arts between the years 2004 – 2010 by interviewing in depth persons related to Silapathorn Award. The result found that the implementation of the project achieves its objectives in praising the honor at a high level. In the search and selection procedure, there are changes from the recommendations of the committee and suggestions obtained via mass media. The other two objectives are the continuation and development of contemporary arts and culture as the country's capital and the

¹ ศาสตราจารย์ สาขาดูริยางคศิลป์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

dissemination and morale building to contemporary artists enabling them to create more contemporary arts. Some performances are affected by inconsistency between implementation plan and output due to inadequate budget to cover the implementation towards achieving the objectives.

The implementation concerning the excellent contemporary artist selection process consists of 6 important issues as follows: 1) Decision criteria; 2) Clear criteria for selecting the committee; 3) Social awareness procedure; 4) Dissemination of news and information; 5) Use of the output from the artist in developing youth and those who are interested and in the national or international exhibition; and 6) Taking care of the artist with understanding while providing the welfare to ensure security in life and representing the international contemporary arts

Keywords : Silapatorn Award

บทนำ

รางวัล “ศิลปะาธร” คือรางวัลที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อการพัฒนา สืบค้น และยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินร่วมสมัยที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อวงการศิลปะ การสืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยไว้เป็นทุนในการพัฒนาชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต และการเผยแพร่และสร้างขวัญกำลังใจให้กับศิลปินร่วมสมัยให้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยที่มีคุณภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น มีผลลัพธ์ที่ตั้งไว้คือการเกิดระบบและกระบวนการยกย่องศิลปินร่วมสมัยเป็นที่ยอมรับในวงการศิลปะ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้ารางวัลศิลปะาธร ภายใต้การดำเนินการโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัลศิลปะาธร ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในฐานะต้นแบบของรางวัลด้านศิลปะร่วมสมัยในด้านประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมาย ประโยชน์ เกณฑ์การพิจารณา ขั้นตอนการดำเนินงาน ศิลปินศิลปะาธรและผลงาน บทบาทของรางวัลทางด้านศิลปะการแสดง ตลอดจนการบริหารจัดการโครงการ ผลสำเร็จ การยอมรับในกระบวนการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของรางวัลดังกล่าว เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินการรางวัลสาขาศิลปะการแสดง เพื่อผู้สนใจนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ อันเกิดจากการศึกษาข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์จริง เพื่อป้องกันการปัญหาที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินการมอบรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินสาขาศิลปะการแสดงหรือรางวัลต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับรางวัลต้นแบบสามารถดำเนินการสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

คำจำกัดความ

สาขาศิลปะการแสดง หมายถึง ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ทั้งการละคร การดนตรี การพ็อนรำ การเต้น ซึ่งอาจมีลักษณะของศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะราชสำนักหรือศิลปะร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

- 1.) ศึกษาประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมาย ความคาดหวังและประโยชน์การมอบรางวัลศิลปะาธร
- 2.) ศึกษาประวัติและผลงานศิลปินศิลปะาธร สาขาศิลปะการแสดง
- 3.) ศึกษาเกณฑ์การตัดสิน กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการพิจารณารางวัลศิลปะาธร สาขาศิลปะการแสดง
- 4.) วิเคราะห์การบริหารจัดการ ผลสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาโครงการ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา การให้รางวัลศิลปาธรสาขาศิลปะการแสดงและสาขาดนตรี ระหว่าง พ.ศ.2547- พ.ศ. 2554

ประเด็นการวิเคราะห์รางวัลศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดง

- 1.) กระบวนการโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัลศิลปาธร
- 2.) เกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติศิลปินและผลงานศิลปินศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดง
- 3.) บทบาทตามความคาดหวังและที่เป็นจริงของรางวัลศิลปาธร ที่มีต่อศิลปินและสังคมในบริบทสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.) ขั้นสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรางวัลสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี ศิลปินที่ได้รับรางวัล และศิลปินที่ได้รับการเสนอชื่อจากแหล่งต่างๆ

2.) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการตัดสินจากหลากหลายชนิดรางวัล ศิลปิน ศิลปินศิลปาธร ครูอาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจารณ์ศิลปะ

การใช้แบบประเมินผลโครงการ เพื่อประเมินความคิดเห็นด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยป้อน ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต

3.) ขั้นตอนจัดทำกระทู้ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจจัดหมวดหมู่และแยกประเด็น

4.) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดในขอบเขตของเนื้อหา ประกอบการใช้วิธีการทางสถิติเพื่อประเมินผลเป็นเชิงปริมาณ

5.) ขั้นตอนการเรียบเรียงรายงานผล ด้วยวิธีพรรณนาและวิเคราะห์ ใส่รูปภาพ และตารางประกอบการอธิบายการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

สมมติฐาน

1.) เกณฑ์และกระบวนการมอบรางวัลศิลปาธรมีระบบการตรวจสอบ สร้างความโปร่งใสและชอบธรรม นำไปสู่การยอมรับและความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การตัดสินรางวัลและผู้ตัดสินรางวัล

2.) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้สร้างระบบหรือกระบวนการบริหารจัดการโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัล “ศิลปาธร” ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยเฉพาะกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปินร่วมสมัยรุ่นใหม่ และการเข้าถึงพื้นที่ศิลปะร่วมสมัยของผู้ที่สนใจ

3.) คณะกรรมการให้ความสำคัญพิจารณาผลงานรางวัล โดยมุ่งเน้นด้านสุนทรีย์ของผลงานที่ใช้ในการพิจารณา

4.) ความคาดหวังและการกำหนดบทบาทหน้าที่ศิลปินศิลปาธร คำนึงประโยชน์ที่เอื้อต่อ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาติเป็นสำคัญ

แนวคิดและทฤษฎี

1.) แนวคิดและเทคนิคการบริหารจัดการ ประกอบด้วยแนวคิดการประเมินผลโครงการและเทคนิค Balanced Scorecard

2.) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสามารถและศักยภาพสาขาศิลปะการแสดง ประกอบด้วย

2.1) แนวคิดคุณลักษณะศิลปิน

2.2) สุนทรียศาสตร์และเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพและมาตรฐานของศิลปะการแสดง

2.3) แนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติและความสามารถของศิลปินในอุดมคติของสังคมไทย

3.) แนวคิดและบทบาทการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ

ผลการวิจัย

ด้านประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมายและประโยชน์การมอบรางวัลศิลปาธร

รางวัลศิลปาธรเกิดขึ้นจากความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ คือสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในด้านการแสดงเห็นความสำคัญของศิลปินร่วมสมัย และจากการพบปัญหาในการมอบรางวัลต่างๆในประเทศไทย ผู้บริหารสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จึงมีความตั้งใจในการสร้างมาตรฐานการให้รางวัลเพื่อเป็นต้นแบบ

จุดมุ่งหมายการมอบรางวัล คือต้องการเชิดชูเกียรติต่อศิลปิน เพื่อเป็นการสร้างความกำลังใจว่าศิลปินได้สร้างผลงานที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่าดี

ประโยชน์ของโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัลศิลปาธร แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1.) ประโยชน์ที่มุ่งผลต่อศิลปิน สำหรับศิลปินศิลปาธร ต้องการเชิดชูเกียรติ และการสร้างขวัญกำลังใจในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย สำหรับศิลปินทั่วไป ต้องการให้เกิดการตื่นตัวในการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยให้มากขึ้น

2.) ประโยชน์ที่มุ่งต่อประชาชน คือ ประโยชน์สำหรับเด็กเพื่อให้เกิดต้นแบบในการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัย สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคผลงานตามศิลปินต้นแบบ ตลอดจนสร้างให้เกิดความซาบซึ้งกับผลงานศิลปะร่วมสมัย ส่วนประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไป คือ เกิดการนำองค์ความรู้ทางด้านศิลปะการแสดงร่วมสมัยไปพัฒนาต่อยอดในเชิงธุรกิจ

3.) ประโยชน์ที่มุ่งต่อวงการศิลปะร่วมสมัย คือ เกิดมาตรฐานของรางวัลที่ยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปิน และเกิดผลงานศิลปะร่วมสมัยที่มีคุณค่าจากรู้สึกภาคภูมิใจของศิลปิน จนกลายเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง

กฎเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และวิธีการพิจารณารางวัลศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดง

1.) เกณฑ์การสรรหาแบ่งออกเป็น การกำหนดเงื่อนไขสาขาที่สรรหา การกำหนดคุณสมบัติของศิลปิน การกำหนดคุณสมบัติของผลงาน โดยมีรายละเอียด คือ

1.1) การสรรหาแบ่งออกเป็นทั้งสิ้น 9 สาขา โดยตั้งแต่เริ่มดำเนินการสรรหารางวัล มีการเปลี่ยนแปลงสาขาการมอบรางวัล ทั้งหมด 2 ครั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความครอบคลุมพัฒนาผลงานทุกสาขาของศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย

1.2) การกำหนดคุณสมบัติของศิลปิน โดยสรุปศิลปินศิลปะการแสดงร่วมสมัย ไม่กำหนดลักษณะความประพฤติส่วนบุคคล กำหนดเพียงการเป็นคนไทย ที่มีถิ่นฐานในประเทศไทย อายุของศิลปิน และมีการสร้างสรรค์งานอย่างต่อเนื่อง ถ้ามีการเผยแพร่ผลงานในต่างประเทศต้องทำในฐานะศิลปินไทย

1.3) การกำหนดคุณสมบัติของผลงาน เป็นการกำหนดเกี่ยวกับประโยชน์ของผลงานสร้างสรรค์ให้เกิดกับผู้ชมในลักษณะการกระตุ้นจินตนาการ ส่วนคุณลักษณะของผลงานคือ การมีเทคนิคในการสร้างที่มีลักษณะเฉพาะ และแสดงออกถึงแง่มุมของความคิดที่ดี ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับงานศิลปะร่วมสมัย โดยผลงานดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับจากศิลปินในวงการ หรือสาธารณชน

1.4) การกำหนดรางวัลที่จะมอบให้ รางวัลศิลปาธรนอกจากจะมีการมอบสัญลักษณ์รางวัลคือเข็มกลัด โล่ประกาศเกียรติคุณ และการมอบเงินรางวัลสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในปีที่ได้รับการประกาศยกย่อง

2.) ขั้นตอนการดำเนินงาน เริ่มจากการที่ฝ่ายเลขานุการจัดทำคู่มือ และจัดประชุมคณะกรรมการทั้ง 3 ชุด คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการสรรหาซึ่งแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญที่มาจากกลุ่มศิลปินศิลปาธร นักวิชาการศิลปะ

นักวิจารณ์ สื่อมวลชนและอาจารย์จากสถาบันการศึกษา และคณะกรรมการตัดสินซึ่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากศิลปินแห่งชาติ ศิลปินศิลปาธร นักวิชาการศิลปะและนักวิจารณ์ ในแต่ละสาขา เพื่อกำหนดแนวทาง จากนั้นคณะกรรมการสรรหาคำเนินการสรรหาศิลปินเพื่อนำเสนอเข้าที่ประชุมโดยหาข้อมูลประกอบเป็นผลงานสร้างสรรค์ของศิลปิน ตัดต่อในรูปแบบ วิดีทัศน์แล้วนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการตัดสิน

คณะกรรมการตัดสิน แล้วแจ้งผลให้คณะกรรมการอำนวยการ จากนั้นนำเสนอชื่อศิลปินทั้งหมด ออกเป็นประกาศสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้รัฐมนตรีประจำกระทรวงลงนาม

ประชาสัมพันธ์ และจัดพิธีการมอบรางวัล โดยการแสดงนิทรรศการประวัติและผลงานของศิลปิน

3.) วิธีการพิจารณา เป็นลักษณะการร่วมกันลงคะแนนเสียงของคณะกรรมการตัดสิน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2547-พ.ศ.2552 เป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินจากหลากหลายสาขาศิลปะร่วมกันลงคะแนน ต่อมาในปี พ.ศ.2553 มีการเปลี่ยนให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินแยกเป็นแต่ละสาขา แล้วมีหน้าที่ในการตัดสินศิลปินเฉพาะสาขานั้น

4.) แนวคิดในการตัดสินรางวัลศิลปาธร ให้ความสำคัญกับ

4.1) ด้านคุณสมบัติส่วนตัวของศิลปิน เป็นผู้สร้างสรรคงานอย่างต่อเนื่องได้รับการยอมรับในแวดวงเดียวกัน

4.2) ผลงานศิลปิน ต้องมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน มีการสร้างสรรคงานอย่างต่อเนื่อง ผลงานเพื่อสร้างสรรค์สังคม

ซึ่งจากแนวคิดของคณะกรรมการสรรหาและตัดสินรางวัล มีความแตกต่างจากคู่มือการสรรหาศิลปินศิลปาธร ในด้านคุณสมบัติส่วนตัวศิลปิน คือต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติของพลเมืองที่ดีตามหลักคิดในพุทธศาสนา

ศิลปินและผลงานที่ได้รับรางวัล

ศิลปินศิลปาธรสาขาศิลปะการแสดงมีทั้งหมด 14 ท่าน โดยพบว่ามีลักษณะผลงานดังนี้

ศิลปินด้านคีตศิลป์-ดนตรี

ด้านประวัติการศึกษา ศิลปินในกลุ่มนี้จบการศึกษาด้านตรีสากลทั้งสิ้น 6 ท่าน โดย 4 ท่านจบสาขาดนตรีตะวันตกจากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ และ 2 ท่านจบการศึกษาดนตรีตะวันตกในประเทศไทยในระดับปริญญาตรี และจบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาต่างประเทศ โดยศิลปินกลุ่มนี้ไม่มีประวัติในการศึกษาดนตรีไทย

ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะการทำงานดนตรีอยู่ในประเทศไทยเป็นหลักทั้งรูปแบบงานสอน วิทยากรพิเศษ นักดนตรี นักประพันธ์เพลง และทำงานในลักษณะเดียวกันนี้ในต่างประเทศ 5 ท่าน อีก 2 ท่านก่อนได้รับรางวัลมีผลงานหลักอยู่ในต่างประเทศ

ลักษณะผลงาน

- 1.) ลักษณะการประพันธ์เพลงมีการประยุกต์ดนตรีไทยร่วมกับดนตรีตะวันตก
- 2.) มีเนื้อหาในการนำเสนอ เรื่องราว วิถีชีวิต ความคิดและลักษณะเฉพาะของดนตรีไทยในงานดนตรีตะวันตกได้อย่างลงตัว
- 3.) เป็นนักดนตรีที่มีฝีมือที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ
- 4.) ผลงานแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในคุณค่า เอกลักษณ์เพลงไทย
- 5.) สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยในฐานะศิลปินไทย

ศิลปินด้านศิลปะการแสดง

ด้านประวัติการศึกษา แบ่งศิลปินศิลปาธรด้านนี้ออกเป็น

1.) ศิลปินที่มีพื้นฐานการศึกษาเกี่ยวกับรำทั้งที่เป็นแบบราชสำนักและพื้นบ้านของไทย จากการศึกษาจากสถานศึกษาทั้งในประเทศไทย และการแสดงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และจากการศึกษาในศาสตร์ด้านศิลปะการเคลื่อนไหวร่างกายของนาฏศิลป์สกุลอื่น

2.) ศิลปินที่มีพื้นฐานการศึกษาที่เกี่ยวกับศิลปะการแสดงประเภทละครเวที มี 1 ท่านที่ไม่ได้จบการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะการแสดง แต่จบวิชาโทสื่อสารมวลชน ซึ่งมีแก่นของการศึกษาแบบเดียวกับศิลปะการแสดง คือ การถ่ายทอดสาระจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะการทำงานศิลปะการแสดงอยู่ในประเทศไทยเป็นหลักทั้งรูปแบบงานสอน วิทยากรพิเศษ นักแสดง ผู้กำกับ ผู้เขียนบท และทำงานในลักษณะเดียวกันนี้ในต่างประเทศ 6 ท่าน อีก 1 ท่านก่อนได้รับรางวัลมีผลงานหลักอยู่ในต่างประเทศ และ 2 ใน 7 ท่านนี้ มีบทบาทหนึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในองค์กรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนามนุษย์

ลักษณะผลงาน แบ่งเป็น 2 รูปแบบ

1.) การเต้นรำ(ศิลปะการเคลื่อนไหวร่างกาย) เป็นการใช้พื้นฐานความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยในการแสดงโดยการผสมผสานท่าทางเข้ากับเทคนิคตะวันตก หรือการแสดงออกด้านท่าทางแบบไทย รำไทย แต่นำเสนอในรูปแบบการแสดงที่เป็นแนวคิดของนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดงตะวันตก

2.) เป็นละครเวที อันเป็นศิลปะการแสดงตะวันตก แล้วนำเสนอเนื้อหา สาระ วิถีดคิดแบบคนไทย

โดยทั้ง 2 รูปแบบ มุ่งเน้นเสนอเนื้อหา สาระที่จรรโลง และยกระดับจิตใจของคนในสังคม ทั้งรูปแบบหลักธรรมจากศาสนา ปรัชญา หรือเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางด้านศิลปะการเคลื่อนไหวร่างกายแบบไทยทั้งในเวทีของประเทศไทยและเวทีนานาชาติ

บทบาทของรางวัลศิลปาธร

บทบาทของรางวัลศิลปาธรออกเป็น 2 ประเภท คือบทบาทตามความคาดหวังและบทบาทที่เกิดขึ้นจริง บทบาทตามความคาดหวังที่มีต่อรางวัลศิลปาธร แบ่งตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ

1.) ผู้บริหารสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะกรรมการ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการฯ

1.1) สร้างกำลังใจศิลปิน สร้างสรรค์งานอย่างต่อเนื่อง

1.2) ศิลปินมีทิศทางการผลงานเหมาะสม และผลงานสามารถนำไปใช้ในฐานะทุนทางเศรษฐกิจ และสังคม

1.3) เยาวชนและประชาชน เกิดความรู้และมีต้นแบบทางด้านศิลปะร่วมสมัย

1.4) เป็นต้นแบบรางวัลทางด้านศิลปะร่วมสมัยที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

1.5) กระตุ้นให้วงการศิลปะร่วมสมัยมีความเคลื่อนไหวในทิศทางที่ดี

2.) ศิลปินและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการศิลปะ

2.1) มีการบริหารจัดการหลังจากการมอบรางวัล จัดสรรและดูแลศิลปินอย่างเข้าใจธรรมชาติ

2.2) สร้างความมั่นคงในการดำรงชีพเกี่ยวกับสวัสดิการขั้นพื้นฐาน

2.3) การสนับสนุนงบประมาณ ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่เผยแพร่ผลงานศิลปะ พัฒนาระบบการจัดการให้เพียงพอต่อการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยตามที่สังคมคาดหวัง

2.4) เป็นรางวัลที่มีระบบในการสรรหาและยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับ

ยอมรับ

บทบาทที่เกิดขึ้นจริง แบ่งจากผลที่เกิดขึ้นจากการมีรางวัลศิลปาธร คือ

1.) บทบาทรางวัลศิลปาธรที่มีต่อศิลปิน

- 1.1) ศิลปินเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ
- 1.2) สร้างความตระหนักในหน้าที่ที่มีต่อสังคมของศิลปิน โดยมุ่งมั่นในการสร้างผลงานที่ดีเพื่อพัฒนายกระดับจิตใจผู้ชม
- 1.3) สร้างความรู้สึกรับรู้ถึงการเป็นต้นแบบต่อเยาวชนและประชาชน ด้านความรู้ศิลปะร่วมสมัย เกิดความต้องการในการถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีต่อผู้สนใจ
- 1.4) เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างเครือข่ายด้านศิลปะร่วมสมัยในภูมิภาคต่างๆของประเทศ

2.) บทบาททางวัฒนธรรมที่มีต่อสังคม

2.1) การพัฒนาสังคม โดยเป็นผลสืบเนื่องจากการสร้างความรู้ภาคภูมิใจและสร้างความตระหนักถึงบทบาทของศิลปินศิลปาธรที่มีต่อสังคม ศิลปินศิลปาธรจึงเป็นผู้ขับเคลื่อนสังคมด้วยผลงานศิลปะร่วมสมัยจากการสร้างงานด้วยการผสมผสานภูมิปัญญาไทยเข้ากับวิถีสังคมสมัยใหม่ สะท้อนแง่มุมความคิดที่ผู้ชมสามารถนำไปปรับใช้ได้ ตลอดจนความพยายามในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคสังคมด้วยการใช้ความสามารถทางด้านศิลปะในการระดมทุน ที่จะเกิดรายได้ในการพัฒนาสังคมต่อไป

2.2) สร้างต้นแบบทางด้านศิลปะร่วมสมัยให้แก่เยาวชนและผู้ที่สนใจ

2.3) การสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศซึ่งแสดงความก้าวหน้า หรือการก้าวไปพร้อมประชาคมโลกทางด้านศิลปะร่วมสมัย

การบริหารจัดการโครงการ ด้านผลสำเร็จ การยอมรับ ความเชื่อถือ จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการด้วยแนวคิดการประเมินผลโครงการ โดยรวมกับคะแนนการไม่แสดงความคิดเห็นบางข้อของผู้ทำแบบประเมินพบว่า

ระดับมากที่สุด ในด้านความเหมาะสมของสถานที่ในพิธีมอบรางวัล ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ศิลปิน

ระดับมาก ในด้านการสนับสนุนให้เกิดการสร้างศิลปะร่วมสมัย ด้านการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และในด้านกระบวนการยกย่องศิลปินในภาพรวมเป็นที่ยอมรับ ด้านการมีส่วนช่วยยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปะแก่สังคม ด้านความสามารถในการสรรหาคัดเลือกศิลปินที่มีคุณภาพและมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ด้านสาขารางวัลมีความเหมาะสม

ระดับปานกลาง ในด้านความพึงพอใจภาพรวมในการจัดโครงการ ด้านการคัดเลือกกรรมการสรรหาศิลปินร่วมสมัยเป็นที่ยอมรับ และกรรมการตัดสินรางวัลศิลปาธรเป็นที่ยอมรับ

ระดับน้อย ในด้านความสามารถในการพัฒนาศิลปินวัฒนธรรมร่วมสมัยให้เป็นทุนในการพัฒนาประเทศ

ระดับน้อยที่สุดในด้านเด็ก เยาวชนและประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

ไม่ตอบแบบประเมินสูงสุด ในด้านจำนวนผู้เข้าร่วมงานเชิดชูเกียรติ ด้านมีฐานข้อมูลประวัติและผลงานของศิลปินร่วมสมัย ด้านการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระบบ ครอบคลุมทุกส่วนงาน และด้านวัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

จากการประเมินผลโครงการ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัลศิลปาธร พบเจตนาที่ตรงกันที่ต้องการมีส่วนร่วมผลักดันส่งเสริมให้เกิดความตื่นตัวของศิลปะร่วมสมัยหน่วยงานภาครัฐ คือสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ในรูปแบบการสร้างขวัญกำลังใจให้ศิลปิน โดยความพยายามในการสร้างรางวัลศิลปาธรขึ้น ด้วยหวังว่าเมื่อศิลปินได้รับการคัดเลือกแล้ว

1.) ศิลปินจะเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าว บรรลุผลเป็นอย่างดีเนื่องจากศิลปินเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงความสำคัญที่ตนเองสามารถตอบแทนสังคมด้วยความเชี่ยวชาญของตนเอง

2.) รางวัลที่สร้างขึ้นจะเป็นต้นแบบในกระบวนการสรรหาและการมอบรางวัลทางศิลปะร่วมสมัย ในข้อนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานก่อนทำการวิจัยเพื่อหาคำตอบไว้ 2 ข้อ คือ

2.1) เกณฑ์และกระบวนการมอบรางวัลศิลปะมีระบบการตรวจสอบ สร้างความโปร่งใสและชอบธรรม นำไปสู่การยอมรับและความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การตัดสินรางวัลและผู้ตัดสินรางวัล

2.2) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยได้สร้างระบบหรือกระบวนการบริหารจัดการโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัล “ศิลปะาธร” ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยเฉพาะกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปินร่วมสมัยรุ่นใหม่และการเข้าถึงพื้นที่ศิลปะร่วมสมัยของผู้ที่สนใจ

เกณฑ์ในการพัฒนาแนวทางการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่น ควรดำเนินการให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 6 ข้อ คือ

1.) เกณฑ์การตัดสิน เกี่ยวกับคุณสมบัติศิลปิน การให้ความสำคัญกับการคัดเลือกศิลปินจากคุณสมบัติส่วนตัวที่มีบุคลิกภาพของศิลปินตามแนวคิดสังคมไทยที่มีพื้นฐานความคิดจากพุทธศาสนา และคุณสมบัติเกี่ยวกับการทำงานศิลปะที่ควรมีบทบาทการเผยแพร่ศิลปะภายในประเทศ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว เห็นด้วยกับการกำหนดคุณสมบัติในคู่มือการสรรหาศิลปินร่วมสมัย

2.) ที่มาของคณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการตัดสิน มีความต้องการให้แสดงเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการที่ชัดเจน และคณะกรรมการได้รับการยอมรับ มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านศิลปะการแสดงร่วมสมัย และในระหว่างการตัดสินควรมีกิจกรรมให้ศิลปินได้แสดงผลงานและความสามารถของศิลปิน ยอมทำให้ศิลปินที่ได้รับการคัดเลือกจะได้รับความเชื่อถือ และการมีคณะกรรมการสรรหาที่มีความหลากหลายทางด้านความสนใจในลักษณะศิลปะการแสดงที่แตกต่าง และสามารถสืบค้นศิลปินร่วมสมัยที่อยู่กระจายตามภูมิภาคต่างด้วย

3.) กระบวนการตัดสิน ควรเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมรับรู้ของสังคม และเพิ่มขึ้นตอนการนำเสนอผลงานศิลปะในระหว่างพิจารณาตัดสินของคณะกรรมการผู้สาธารณชน เพื่อสร้างความยอมรับในผลงาน และการตัดสินของคณะกรรมการ

4.) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและลักษณะผลงานของศิลปินให้ครอบคลุม และมีรายละเอียดสามารถนำไปใช้ได้จริง

5.) การใช้ประโยชน์จากงานศิลปะของศิลปิน หลังจากได้รับรางวัลแล้วควรมีการพัฒนาหลักสูตรการอบรมศิลปะโดยศิลปินศิลปะาธรแก่เยาวชนและบุคคลที่สนใจ จัดให้มีมหกรรมการแสดงศิลปะร่วมสมัยเพื่อกระตุ้นการรับรู้ประชาชนในสังคม ศิลปินควรมีบทบาทในการร่วมงานกับรัฐบาลในการจัดการแสดงระดับประเทศหรือนานาชาติ

6.) การดูแลศิลปิน การดูแลศิลปินอย่างเข้าใจความเป็นธรรมชาติของศิลปะแต่ละแขนง และมีสวัสดิการเพื่อความรู้สึกมั่นคงในชีวิต การจัดสวัสดิการที่ส่งเสริมการเป็นตัวแทนในการเผยแพร่ศิลปะการแสดงร่วมสมัยของประเทศ
บทบาทของศิลปินร่วมสมัยในบริบทของสังคมไทย

1.) ผู้เป็นต้นแบบในความประพฤติ ความมีคุณธรรม จริยธรรม

2.) ผู้เป็นต้นแบบในการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะต่อผู้คนที่สนใจ ด้านแนวคิด วิธีการแสดงออกและรูปแบบเฉพาะตนของศิลปินในงาน

3.) เป็นผู้สร้างประสบการณ์ให้ผู้ชมได้สัมผัสกับสถานการณ์สมมติจากความสามารถทางด้านศิลปะ เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้ชมรับกับความเป็นจริงในสังคมมนุษย์ ทั้งแง่มุมมองความดี และความเสื่อม

4.) เป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์สังคมด้วยผลงานสร้างสรรค์ ให้ผู้ชมเกิดความสะเทือนใจกับการที่ต้องยอมรับกับความเสื่อมทรามของจิตใจมนุษย์ ความไม่ติงามในสังคม ความอยุติธรรม

5.) เป็นผู้ผลิตผลงานในองค์ประกอบศิลปะเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแสดงออก การแสดงความคิด การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข

6.) เป็นผู้ถ่ายทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทย ศิลปะไทยในประชาคมโลก โดยผ่านกระบวนการคิดและหลอมรวมศิลปะแบบดั้งเดิมและแนวคิดร่วมสมัยเข้าด้วยกัน

ลักษณะผลงานศิลปะการแสดงร่วมสมัยแบบไทย

1.) ผลงานศิลปะการแสดงที่ถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของศิลปินผู้สร้างสรรค์ทางด้านความคิด เทคนิควิธีการแสดง รูปแบบการนำเสนอ โดยมาจาก

- 1.1) การนำศิลปะการแสดงประเพณี นำเสนอด้วยมุมมองใหม่ เทคนิควิธีใหม่
- 1.2) การหยิบเอาลักษณะเฉพาะของศิลปะการแสดงแต่ละประเภทมาผสมผสานเข้าด้วยกัน
- 1.3) การแสดงที่สื่อ(Media) เป็นส่วนประกอบสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาของการแสดง

2.) ผลงานที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการจรรโลงสังคมไทยให้ดำรงอยู่ ทั้งการตีแผ่ความจริงที่เลวร้าย สร้างสถานการณ์ให้เห็นคุณค่าของการประพัตติตนตามหลักศาสนา และถึงแม้เนื้อหาจะเพื่อนำเสนอแนวคิด วิถีชีวิตของคนต่างวัฒนธรรม คงมุ่งเน้นให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าของกันและกัน

3.) ผลงานที่เกิดจากความคิดของคนในสังคมไทยยุคใหม่ที่มีฐานคิดจากการเล็งดูจากสังคมชนบท สังคมกสิกรรม

4.) ผลงานที่สะท้อนหรือนำเสนอให้เห็นความสำคัญของการใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสังคมอย่างถูกต้องกับกาลเทศะ

อภิปรายผล

1.) แม้ว่าประเทศไทย สังคมไทยจะก้าวเข้าสู่โลกทุนนิยม การดำเนินงานเพื่อแสวงหาผลกำไรตามกระแสโลกตะวันตก แต่สิ่งที่ยังคงทำให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ของสังคมไทยที่ชัดเจนสิ่งหนึ่งคือ แนวความคิดการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนา ที่ยังคงมีบทบาทประคับประคองวิถีชีวิตโดยเฉพาะในสังคมของศิลปะไว้อย่างเหนียวแน่น จากผลการศึกษาที่พบหลักในการพิจารณาสรรหาและตัดสินศิลปินดีเด่นร่วมสมัยรางวัลศิลปาธร คือแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของศิลปินในอุดมคติของสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากแนวคิดของโลกตะวันตก สิ่งนี้มีบทบาทสำคัญต่อบุคลิกของศิลปินไทย กล่าวคือในด้านคุณลักษณะของผลงาน แนวคิดในการตัดสินใจเปิดกว้างต่อแนวคิดศิลปะแบบสมัยใหม่ และหลังสมัยใหม่ แต่ด้านคุณสมบัติของศิลปิน วิธีการตัดสินยังคงให้ความสำคัญต่อแนวคิดประเพณีนิยมและบริบททางวัฒนธรรมไทย ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวความคิด การใช้ศิลปะที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของสังคมไทย ตลอดจนแนวความคิดการใช้ศิลปะในฐานะเครื่องมือหรือสินค้าทางวัฒนธรรมเมื่อศิลปินเป็นผู้นำศิลปะไปเผยแพร่ในฐานะตัวแทนของคนไทยในเวทีนานาชาติ(สุทธิชัย หวันแก้วและกนกพรณ อยู่ชา, บรรณาธิการ, 2552 : 59) ซึ่งลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลต่อรูปแบบของผลงานศิลปินศิลปาธรที่ให้ความสำคัญกับการนำรากทางวัฒนธรรมไทย นำเสนอด้วยแนวคิดของคนร่วมสมัย ซึ่งดังกมล ณ ป้อมเพชร์ เรียกแนวคิดในการทำงานดังกล่าวว่าแนวทางแบบประสานวัฒนธรรม(intercultural) ของกลุ่มละครเวทีไทยในคตินิยมแนวหลังสมัยใหม่ คือการแสวงหาตัวตน ในรูปแบบการสร้างสรรค์ต่างๆ คือ

1.1) จากการสร้างสรรค์โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดแนวคิด ชีวิตและสภาพปัญหาของสังคมไทย โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของทฤษฎีทางละคร

1.2) การทดลองนำเทคนิคของศิลปะการแสดงหลายสกุลมาผสมผสาน

1.3) การนำเสนอมุมมองที่ผู้คนมองข้ามจากวรรณกรรม วรรณคดีไทย หรือนาฏศิลป์ไทย(นพมาศ แวหงษ์, บรรณาธิการ, 2556 : 248)

2.) ผลการดำเนินการรางวัลศิลปาธร จะยังคงไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลตามที่คาดหวังไว้ได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่ชัดเจนคือการสร้างความภาคภูมิใจให้กับศิลปินที่ได้รับการเชิดชูเกียรติ อันส่งผลต่อทัศนคติในการทำงานศิลปะเพื่อสังคมเข้มแข็งยิ่งกว่าเดิม ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็คือความพยายามในการเติมเต็มข้อบกพร่องของสังคมไทยลักษณะนี้เป็นผลที่เกิดตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of needs Theory)อ้างถึงโดยจุฑารัตน์ เอื้ออำนวยว่ามนุษย์มีความต้องการ 5 ชั้น โดยชั้นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการได้รับรางวัลคือชั้นที่ 4 คือความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ มี 2 ลักษณะ คือความต้องการนับถือตนเอง และความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ซึ่งเป็นแนวคิดที่จะส่งผลให้เกิด ชั้นที่ 5 คือความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ของคนอื่นและของสังคมส่วนรวม(จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2553 : 141-142 อ้างอิงจาก Maslow, 1954 : 318)

3.) ตามแนวคิดการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่คือการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล อันก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและศรัทธาต่อหน่วยงานที่นำไปประยุกต์ใช้นั้น(ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่น, 2549 : 12-13) พบมีความสอดคล้องเกี่ยวกับรางวัลศิลปาธร ดังนี้

ด้านการดำเนินการ หลักความมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ผลเกี่ยวกับการสรรหาคณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการตัดสิน หรือการกำหนดอำนาจหน้าที่ หรือข้อห้ามเพื่อป้องกันปัญหาเมื่อประกาศผลการตัดสิน ถึงแม้ว่าผลจากการศึกษาคุณสมบัติคณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการตัดสินจะพบว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปิน แต่คงพบว่ามีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลการตัดสิน ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ความพยายามในการแก้ปัญหาของหน่วยงานเจ้าของรางวัลในการปรับเกณฑ์การดำเนินงานในอนาคต ซึ่งเป็นผลจากการนำหลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมรับรู้ ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็น และการแสดงความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใส ซึ่งหมายถึงการสร้างระบบ หรือกฎเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ การถือปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การสร้างความไว้วางใจระหว่างสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ออกาสให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกตรงครบถ้วน โดยข้อเสนอแนะข้อนี้เป็นผลมาจากการที่ข้อมูลข่าวสารของการสรรหาและตัดสินรางวัลศิลปาธรยังไม่แพร่หลาย หรือการนำไปซึ่งกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมเกี่ยวผลงานศิลปะของศิลปินผู้ถูกเสนอชื่อ สำหรับหลักความมีส่วนร่วมนั้นเห็นว่าการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นเจ้าของรางวัลกับหน่วยงานที่มีลักษณะภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะสามารถเติมเต็มการดำเนินงานตามความถนัด และศักยภาพของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดได้

4.) การดำเนินการรางวัล เกี่ยวกับการพัฒนาศิลปินรุ่นใหม่ และการเข้าถึงพื้นที่ศิลปะร่วมสมัยของผู้ที่สนใจ พบปัญหาอุปสรรคที่ชัดเจน คือบุคลากรที่สานต่อโครงการและงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งพบว่างบประมาณโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัลศิลปาธรไม่เพียงพอต่อการจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในข้อนี้ได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวมของประเทศไทย โดยนายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงลักษณะปัญหาที่เกิดจากจากแนวคิดการบริหารตามกระแสโลกาภิวัตน์อนาธิปไตยไว้ว่า เป็นการบริหารมุ่งให้เกิดกำไร ซึ่งให้ความสำคัญกับผลตอบแทนเป็นตัวเลข ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ มากกว่าให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณของประเทศไม่ให้ความสำคัญกับกระทรวงที่ผลการดำเนินงานไม่

ก่อให้เกิดรายได้ อันส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง นักวิชาการและนักปราชญ์ของไทยจึงเสนอแนวคิดการบริหารประเทศด้วยแนวคิดโลกาภิวัตน์อารยะคือสังคมที่ให้ความสำคัญต่อผลที่เกิดเพื่อการอยู่ร่วมกันมากกว่าผลกำไร(สันติสุข โสภณศิริ, บรรณานุกรม. 2544 : 10-11)

5.) การดำเนินการรางวัลพบการตั้งวัตถุประสงค์โครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และงบประมาณไม่สอดคล้องกัน ส่งผลต่อการดำเนินโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นบรรลุผลลัพธ์ที่ตั้งไว้ไม่ครบทุกข้อ ลักษณะดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการแนวใหม่ในการปรับผลการดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลได้ด้วยแนวคิดการประเมินผลโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการคือเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิธีการ และเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ และพบว่ามีปัญหา อุปสรรคใดตลอดจนผลกระทบในด้านต่างๆ(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2553 : 23-24) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ เทคนิคการบริหารดุลยภาพ (BSC) มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานด้านการเงิน (Financial) ด้านลูกค้า (Customer) ด้านกระบวนการทางธุรกิจภายในองค์กร (Internal Business Process) ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and Growth) ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินการ ซึ่งส่งผลต่อการดำรงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืน (ณัฐพันธ์ เชจรนนท์. 2552 : 294-295, 302)

6.) ศิลปินต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ต้องเป็นการให้เปล่าไม่มีควบคุมแนวคิดในการสร้างสรรค์ เพราะศิลปินควรมีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์ และเป็นผู้อยู่เหนือความควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีพบว่าในละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ประสบปัญหาการเซ็นเซอร์ เนื่องจากความพยายามในการสร้างมายาภาพ ของโลกอุดมคติ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดขวางกระบวนการอันแท้จริงของสังคมไทย(สัมภาษณ์ พรรรัตน์ ดำรุง, 19 กรกฎาคม 2556 ; นพมาส แววหงส์, บรรณานุกรม, 2556 : 236) เพื่อให้ผลงานของศิลปินมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมภายใต้การบริหารประเทศด้วยแนวคิดระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

7.) จากการตั้งสมมติฐานของผู้วิจัย เกี่ยวกับการตัดสินใจของคณะกรรมการว่าคณะกรรมการให้ความสำคัญพิจารณาผลรางวัล โดยมุ่งเน้นด้านสุนทรียะของผลงานที่ใช้ในการพิจารณานั้น พบว่าคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด คือ คณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการตัดสินให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของศิลปินเท่ากับพิจารณาสุนทรียะในผลงานของศิลปิน กล่าวคือ

ในคู่มือการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่นไม่ได้กำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับความดีงามของศิลปินผู้ถูกสรรหาหรือคัดเลือก แต่พบว่าคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดให้ความสำคัญเทียบเท่ากับความสามารถของศิลปิน ซึ่งลักษณะการพิจารณาดังกล่าวคือการสะท้อน แนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของศิลปินในอุดมคติของสังคมไทย ว่า การประพฤติปฏิบัติตนของศิลปินมีความสำคัญมากเท่ากับทักษะฝีมือด้านศิลปะหรืออาจจะมากกว่าทักษะศิลปะหากจะต้องร่วมงานกับผู้อื่นด้วย ซึ่งต่างจากทัศนะของศิลปิน นักวิชาการตะวันตก ศิลปินแยกออกจากคุณสมบัติความเป็นคนดีตามกรอบของสังคม(เหรียญ หล่อวิมจล, ผู้แปล. 2555 : 6)

และสำหรับหลักสุนทรียะในการพิจารณาผลงานของศิลปินนั้น คู่มือการสรรหาศิลปินดีเด่นร่วมสมัยและคณะกรรมการสรรหาและตัดสินให้ความสำคัญกับ ลักษณะเฉพาะของผลงาน เนื้อหาสาระของผลงานเพื่อความปกติสุขของสังคม โดยให้ศิลปะกล่อมเกลาจิตใจมนุษย์ และผลงานกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ ซึ่งเป็นหลักสุนทรียศาสตร์ที่สอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีที่นิยามศิลปะโดยพิจารณาผลที่เกิดแก่ผู้เสพ หรือผู้รับสารจึงอาจตีความศิลปะอันเนื่องมาแต่อัตลักษณ์ทางสังคมของตงน(ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์และคณะ, 2547 : 8) ประกอบกับแนวคิดสุนทรียภาพของวีรุณ ตั้งเจริญ ที่เห็นว่าสุนทรียภาพก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม และสุนทรียภาพก่อให้เกิดการสร้างสรรคทางศิลปกรรม (วีรุณ ตั้งเจริญ. 2555: 29-48.) ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในตำราวิทยาศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้ชมรับรู้และเข้าใจต้องเกิดจากการมีอารมณ์ร่วมไปกับนักแสดงเท่านั้น ไม่ใช่ส่วนที่ก่อให้เกิดจินตนาการที่มาจากบริบททางสังคมของผู้ชม ในขณะที่เกี่ยวกับหลักการพิจารณาดังกล่าว สอดคล้องแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติของศิลปินใน

อุดมคติของสังคมไทย ที่ว่าศิลปินคือผู้ที่สร้างงานศิลปะเพื่อจรรโลงสังคม ให้แก่คิด ใช้สุนทรียะในการงานศิลปะกลมกล่อม เกลาจิตใจมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันโดยปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

1.) ในอนาคตหากมีความต้องการพัฒนารางวัลเพื่อให้ได้รับการยอมรับ และมีผลกระทบน้อยที่สุด ควรให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ได้จากการศึกษากระบวนการจัดการรางวัลศิลปาธรและผลการดำเนินงาน คือการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินงานที่มีความโปร่งใส และให้ความสำคัญกับการสื่อสารแนวคิด ขั้นตอนการทำงานและการใช้ประโยชน์ของโครงการสรรหาศิลปินร่วมสมัยดีเด่น

2.) การดำเนินงานโครงการ ควรตั้งวัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ให้สอดคล้องงบประมาณ หรืออีกแนวทางคือการแสวงหาพันธมิตรในการสนับสนุน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิผล

3.) ทู่น ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมควรให้ความสำคัญกับคุณค่าในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ การสร้างสรรค์ที่เข้าใจความหลากหลายในสังคม ความตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข มิใช่ทู่นที่หมายถึงตัวเลขทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมิใช่ความมุ่งหมายของธรรมชาติวิชาที่ดำรงอยู่เพื่อจรรโลงความดีงามในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัย การเรียนรู้ของคนไทย.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2553). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทแอดทีฟ พรินท์ จำกัด.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่น. (2549). ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2547). สุนทรียนิเทศศาสตร์ การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- นพมาส แววหงส์, บรรณารักษ์. (2556). ปรัชญาศิลปะการละคร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรัตน์ ดำรุ่ง. 2556. รองศาสตราจารย์ ภาควิชาศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์. 19 กรกฎาคม.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2555). สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
- สันติสุข โสภณศิริ, บรรณารักษ์. (2544). วิธีสังคมไทย : สรรนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดีพนมยงค์ ชุดที่ 1 ภูมิปัญญา กระบวนทัศน์ใหม่ และจินตนาการใหม่. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง 100 ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโส ภาคเอกชน.
- สุริชัย หวันแก้ว และกนกพรรณ อยู่ชา, บรรณารักษ์. (2552). ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหรียญ หล่อวิมจล, ผู้แปล. (2555). ปลายปากกาและด้ามพู่กัน : สถานภาพบทบาทของศิลปินในสังคม(1). สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2555, จาก <http://61.47.2.69/~midnight/midnighttext/000928.doc>.2555